

MBn § 40

Dnr 0066/10 489

POLICY STALLGÖDSELHANTERING

För att motverka övergödning ställs idag allt högre krav på utsläpp av fosfor och kväve till våra vattendrag. Beroende på bland annat gödselns höga fosfor- och kväveinnehåll kan hantering och spridning av denna få en väldigt stor inverkan på miljön. EU:s Vattendirektiv (2000), förordningar och allmänna råd från Jordbruksverket samt Miljöbalkens allmänna hänsynsregler ligger till grund för hur gödsel ska hanteras och spridas.

En god hantering av stallgödsel innebär bland annat täta lagringsmöjligheter samt spridning på mark som kan tillgodogöra sig näringsämnen. Flertalet kommuner har idag en stallgödselpolicy och även LRF har gett ut riktlinjer för hur gödsel ska hanteras och spridas.

Miljö- och bygglovsnämnden antog en policy för stallgödselhantering 2010 som nu behöver uppdateras på grund av ändringar i Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd. "SJVFS 2004:62 om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring" har ändrats i och med SJVFS 2010:55 som gäller från och med 2011-01-01.

Nyheter är

1. begränsningar i tillåten spridningsmängd av lättillgängligt kväve (nitrat- och ammoniumkväve) inför höstsådd (§ 19 b)
2. regler om spridning i anslutning till vattendrag (§ 24 b)
3. att tidsperioden för förbud mot spridning av fastgödsel inom känsliga områden utökas till 1 november – 28 februari (tidigare 1 dec – 28 feb, § 25).

Från miljö- och hälsoskydd föreligger förslag till uppdaterad policy.

Miljö- och bygglovsnämndens beslut

- Miljö- och bygglovsnämnden beslutar att fastställa den uppdaterade policyn för lagring och spridning av stallgödsel inom Härryda Kommun, bilaga 2.

POLICY – LAGRING OCH SPRIDNING AV STALLGÖDSEL I HÄRRYDA
KOMMUN**Krav på lagringskapacitet***Känsliga områden inom Härryda kommun*

De områden som framförallt anses som känsliga är de som ligger kustnära och är berörda av nitratdirektivet 91/676/EEG. Inom Härryda Kommun handlar det om den västra delen vilket innefattar områden inom Landvetter och Råda församling. EU:s vattendirektiv har även inneburit att vissa specifika vattenområden inom kommunen nu kan anses som extra känsliga för näringsämnen.

Känsliga områden

1-2 Djurenheter	Täta lagringsmöjligheter. Gödselplatta alternativt container.
3-10 Djurenheter	Täta lagringsmöjligheter. Lagringskapacitet minst 6 månader
>10 Djurenheter	Täta lagringsmöjligheter. Lagringskapacitet minst 8 månader

Utanför känsliga områden (Övriga delar av kommunen)

1-2 Djurenheter	Täta lagringsmöjligheter. Inga generella krav på utformning.
3-10 Djurenheter	Täta lagringsmöjligheter. Gödselplatta alternativt container.
>10 Djurenheter	Täta lagringsmöjligheter. Lagringskapacitet minst 6 månader.

Den som tar emot stallgödsel och lagrar under längre perioder ska ha täta lagringsmöjligheter så att läckage till omgivningen inte kan ske med en lagringskapacitet för uppskattad maximal lagring.

Lagringstid (m2)	kapacitet (m3)	vid lagringshöjd 1,5 m
---------------------	----------------	------------------------

6 mån	7,2	4,8
8 mån	9,6	6,4

Tabell. Riktvärden för lagring på gödselplatta/containersystem. Exempel häst (1 djurenhet)

Inom känsliga områden ska det dessutom vara relevant med faktorer såsom utsöndrad mängd träck och urin, tillsats av strömedel, vattentillskott samt omsättningsförluster när lagringsvolym ska bestämmas.

HK

Miljö- och bygglovsnämnden

Bilaga 2 till miljö- och bygglovsnämndens protokoll 2011-03-01, § 40

Krav på spridning av stallgödsel

Spridning

Gödsel bör spridas eller bortskaffas från fastigheten årligen. Spridning bör ske på odlingsmark lämpligen åkermark. Betesmark får utgöra en del av spridningsarealen om den är bevuxen med bra betesväxt samt om betesdjur finns på företaget. Spridning bör inte ske på vattenmättad eller översvämmad mark, snötäckt mark samt på helt frusen mark.

Behövlig spridningsareal för en häst motsvarar ca en tredjedels hektar. En häst beräknas producera ca 8.9 kg fosfor per år och växtgröda beräknas kunna tillgodogöra ca 22 kg fosfor per hektar och år. Beroende på djurtyp samt växtgrödans näringsbehov kan tillförsel av stallgödsel vara lite olika.

Stukalagring -mellanlagring

Stukalagring bör undvikas då risken för läckage till omgivning är stor. Stukalagring är dock tillåten om gödsel används som kan lagras till minst 1 m höjd (torrsubstanshalt 25-30%) samt om det sker i direkt anslutning till vårbruket eller under sommar och tidig höst inför höstsådd. Lagringstiden bör begränsas till maximalt 3 veckor. I undantagsfall kan stukalagring accepteras under en längre tid om gödseln exempelvis behöver få högre koncentration av växtnäringsämnen eller bli lättare att sprida.

Krav på stukalagring:

- Gödseln läggs ut vid ett och samma tillfälle
- Lagring sker på en plats där gödseln senare ämnas spridas samt där risk för översvämning, ansamling av vatten eller hög grundvattennivå inte föreligger.
- Ej större mängd än som anses motiverat för växtnäringsbehovet på det aktuella fältet
- Skyddsavstånd ska vara minst 50 m till vattentäkter, vattendrag eller öppna diken.
- Vid återkommande lagring på samma fält bör lagringsplatsen flyttas inom fältet
- Lagringsplatsen ska vara plan och markens karaktär sådan så att snabb genomrinning inte kan ske.
- Stukan förläggs oåtkomligt för betande djur.

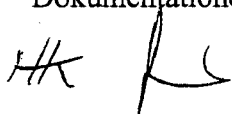
Vid olämplig placering kan krav ställas på att stukan ska flyttas.

Transport av gödsel

Jordbruksföretag som tar emot stallgödsel eller andra organiska gödselmedel ska dokumentera gödselslag, mängd, totalmängd fosfor, datum för mottagandet samt vem gödseln kommer ifrån.

Djurhållare med fler än 10 djurenheter som för bort stallgödsel eller andra organiska gödselmedel ska dokumentera gödselmängd, vilka djurslag och vilket antal djur gödseln kommer ifrån, datum för leverans samt till vem gödseln levereras. Övriga djurhållare behöver endast dokumentera årlig bortforslad mängd stallgödsel samt till vem gödseln levereras.

Dokumentationen enligt ovan ska finnas tillgänglig på fastigheten i minst sex år.

Bakgrund

Allmänt

Stallgödsel innehåller stora mängder kväve och fosfor som kan läcka ut till yt- och grundvatten. Läckage av kväve och fosfor kan bland annat bidra till övergödning i sjöar, hav och vattendrag och höga nitrathalter i grundvatten. Dessutom innehåller stallgödsel smittämnen som innebär en fara för människors hälsa. Under hösten och vintern är risken för läckage som störst då det förekommer mycket nederbörd samt att växterna inte kan tillgodogöra sig näringen. För att minska läckaget till yt- och grundvatten finns lagar och regler kring lagring och spridning av stallgödsel.

Lagstiftning spridning och transport av stallgödsel

När det gäller all hantering av gödsel gäller miljöbalkens allmänna hänsynsregler (2 kap.) som ett övergripande styrmedel. Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd, skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att det medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Samma krav avseende spridning och lagringskapacitet bör därför ställas på alla djurhållare oavsett privatperson eller företagsform.

Förordning (SFS 1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket reglerar djurhållning och gödselhantering. För anläggningar med fler än 10 djurenheter som ligger inom känsliga områden enligt rådets direktiv 91/676/EEG gäller att de ska ha utrymme för stallgödsellagring som motsvarar en produktion under minst 8 månader. För anläggningar med 10 eller färre djurenheter gäller 6 månader. Utanför nitratkänsliga områden skall anläggningar med fler än 10 djurenheter ha utrymme för en stallgödsellagring i minst 6 månader. Inom känsliga områden så ställs det enligt föreskrifter om ändring (SJVFS 2009:82) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 4b §, krav på dokumentation över hur lagringsvolymen räknats ut. Enligt grundföreskriften (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, 4 §, undantas jordbruksföretag med högst två djurenheter från kravet på minsta lagringskapacitet.

Enligt Statens jordbruksverks allmänna råd (2005:1) om lagring och spridning av gödsel m m gäller för verksamheter som inte omfattas av SFS 1998:915 att de bör ha lagringsutrymme för stallgödsel som är utformade på ett godtagbart sätt med hänsyn till läckage och avrinning från lagringsplatsen. Vidare bör lagringsutrymmen för stallgödsel i jordbruk eller andra verksamheter enligt 2005:1 åtminstone vara så stora så att gödsel kan lagras under perioder och väderleksförhållanden då spridning är förbjuden eller är olämplig eller till dess gödseln kan tas hand om på annat sätt.

För lagring inom känsliga områden ska enligt SJVFS 2009:82 4 a § när det är relevant följande punkter ingå vid bestämning av lagringsvolym:

- Utsöndrad mängd träck och urin. Faktorer som djurslag, foderstat och uppfödningssintensitet ska beaktas vid beräkning av utsöndrad mängd träck och urin.
- Tillsats av strömedel.

HK

AS

Miljö- och bygglovsnämnden

Bilaga 2 till miljö- och bygglovsnämndens protokoll 2011-03-01, § 40

- Vattentillskott genom spill-, disk och rengöringsvatten samt i form av nederbörd som faller på lagringsytorna eller andra ytor som avvattnas till lagringsbehållaren.
- Omsättningsförluster som innebär minskande gödselvolym under lagringsperioden i system med mycket strömedel.

Inom känsliga områden ska enligt 4 b § dokumentation finnas över hur lagringsvolymen har beräknats enligt 4 a §.

När det gäller spridning av gödsel på egen fastighet enligt SJVFS 2004:62, 8 §, så får stallgödsel eller andra organiska gödselmedel inte under en 5 års period tillföras i större mängd än vad som motsvarar 22 kg totalfosfor per hektar och år. Enligt 10 § i samma föreskrifter gäller detta inte jordbruksföretag med <10 djurenheter vad gäller gödsel från egna djur. Enligt SJVFS 2009:82, 19 a §, så får stallgödsel inom känsliga områden inte tillföras i större mängd än vad som motsvarar 170 kg totalkväve per hektar spridningsareal och år.

Enligt Statens jordbruksverks föreskrifter (1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden inom jordbruket 10, 11 §§, får inte handelsgödsel, stallgödsel samt slam eller annat organiskt avfall spridas på åkermark så att det hamnar utanför åkern samt på ängs- eller betesmark om natur- eller kulturvärden kan skadas av spridningen.

Inom känsliga områden får högst 60 kg lättillgängligt kväve (nitrat- och ammoniumkväve) per hektar tillföras marken inför höstsådd av oljeväxter. Inför höstsådd av övriga grödor får högst 40 kg lättillgängligt kväve per hektar tillföras inom känsliga områden. (SJVFS 2010:55)

Spridning av stallgödsel får ske 1 december – 28 februari om det brukas ned inom 12 timmar. Detta gäller utanför känsliga områden enligt SJVFS 2009:82, § 23 a. Inom känsliga områden så gäller enligt 25 § SJVFS 2010:55 att inga stallgödselmedel får spridas 1 november – 28 februari. Enligt § 28 a får det heller inte inom känsliga områden i Västra Götaland ske någon spridning mellan 1 augusti – 31 oktober annat än i växande gröda eller inför höstsådd. Dock får fasta gödselslag spridas i både växande gröda som inte är fånggröda och på obevuxen mark under tiden den 1 oktober – 31 oktober om den brukas ned inom 12 timmar. Fastgödsel från fjäderfän får inte spridas på obevuxen mark 1 oktober – 31 oktober. (SJVFS 2010:55)

Inom känsliga områden får enligt SJVFS 2009:82, 24 §, gödselmedel inte spridas: 1) på vattenmättad eller översvämmad mark, 2) på snötäckt mark, eller 3) på frusen mark. Enligt de allmänna råden (2005:1) till 2 kap. 3 § miljöbalken bör detta i princip gälla även utanför känsliga områden.

Inom känsliga områden får gödselmedel inte spridas på jordbruksmark som gränsar till vattendrag eller sjö och där markens lutning mot vattnet överskrider 10 procent (10/100).

Den gödsel som djuren själva tillför marken vid betesgång ska inte räknas in i begreppet spridning. (SJVFS 2010:55)

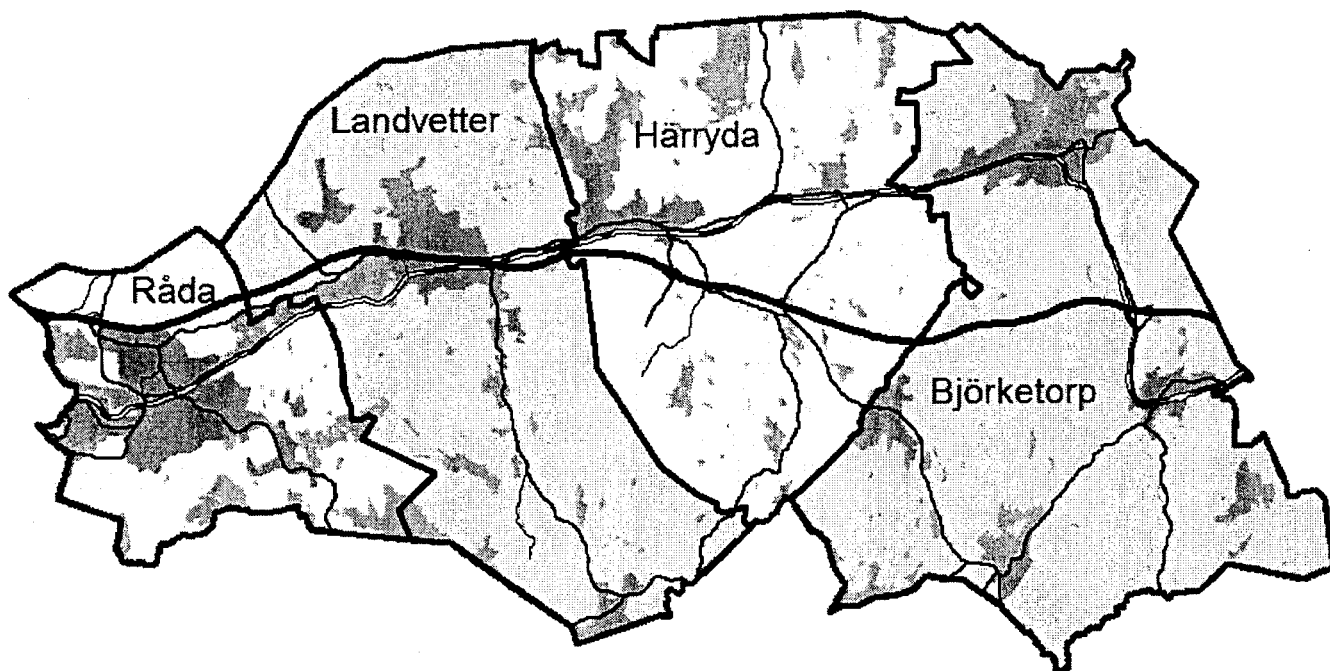
HA LS

Miljö- och bygglovsnämnden

Bilaga 2 till miljö- och bygglovsnämndens protokoll 2011-03-01, § 40

Enligt 13 § SJVFS 2009:82 ska jordbruksföretag som tar emot stallgödsel eller andra organiska gödselmedel dokumentera gödselslag, mängd, totalmängd fosfor, datum för mottagandet samt vem gödseln kommer ifrån. Enligt 14 § ska jordbruksföretag som för bort stallgödsel anteckna mängd, djurslag och antal djur gödseln kommer ifrån, datum för leverans samt vem gödseln levereras till. Detta gäller jordbruksföretag med fler än tio djurenheter. Dokumentationen enligt ovan ska finnas tillgänglig minst sex år.

Karta Härryda Kommuns församlingar

HK